

УДК 378:373:051:005

DOI: 10.31499/2307-4906.2.2022.262938

ВИКОРИСТАННЯ КЕЙС-СТАДІ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТИ ПІД ЧАС ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Наталія Безлюдна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

ORCID: 0000-0002-1308-4448

E-mail: natashabezl@gmail.com

Наталка Дудник, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

ORCID: 0000-0003-4823-3463

E-mail: natalkadudnik@gmail.com

Розглянуто проблему формування у майбутніх менеджерів освіти професійного досвіду ухвалення управлінських рішень під час використання методу кейс-стаді. Подано теоретичне обґрунтування доцільності використання кейс-стаді у формуванні професійної компетентності майбутніх менеджерів освіти під час ухвалення управлінських рішень: визначено поняття кейс-стаді як спеціально підготовленого навчального матеріалу; з'ясовано переваги та недоліки кейс-стаді; окреслено вимоги до кейсів; простежено окремі аспекти його реалізації в освітньому процесі закладу вищої педагогічної освіти; наведено орієнтовний алгоритм роботи викладача та студента над кейсом; представлено авторський підхід до застосування кейс-стаді під час професійної підготовки майбутніх менеджерів освіти.

Ключові слова: кейс; кейс-стаді; професійна компетентність; компетентнісний підхід; професійно-етична компетентність; майбутні менеджери освіти; освітній процес; управлінське рішення.

USE OF THE CASE STUDY IN THE PROCESS OF FORMING THE PROFESSIONAL AND ETHICAL COMPETENCE OF FUTURE EDUCATION MANAGERS WHEN MAKING MANAGEMENT DECISIONS

Nataliia Bezliudna, Candidate of Pedagogic Sciences (Ph.D.), Associate Professor at the Department of Pedagogy and Educational Management, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

ORCID: 0000-0002-1308-4448

E-mail: natashabezl@gmail.com

Natalka Dudnyk, Candidate of Pedagogic Sciences (Ph.D.), Associate Professor at the Department of Pedagogy and Educational Management, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

ORCID: 0000-0003-4823-3463

E-mail: natalkadudnik@gmail.com

The article considers the problem of formation of future educational managers' professional experience in making management decisions while using the case study method. Theoretical substantiation of expediency of use of case study in formation of professional competence of future managers of education during acceptance of management decisions is given: the concept of case study as specially prepared educational material is defined; the advantages and disadvantages of the case study are clarified; case requirements are outlined; some aspects of its implementation in the educational process of the institution of higher pedagogical education are traced, the approximate algorithm of the teacher's and student's work on the case is given; the author's approach to the use of case studies in the training of future education managers is presented.

The authors theoretically substantiate the use of case studies in the process of forming professional and ethical competence of future education managers during making management decisions, and give examples of its implementation during the course "Pedagogical Ethics" and "Decision Theory". The comparative characteristics of traditional and interactive teaching methods are made, and the possibilities of integration of different methods during the organization of work with the case are given. The algorithm of actions in work on a case is offered, and methodical recommendations on the organization of work on a case in group and methodical recommendations for the teacher on the organization of work with a case are given.

The research was performed on the research topic "Formation of a competent teacher in the educational environment of higher education" (registration number 0111U007536) of the Department of Pedagogy and Educational Management of Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University. To solve the research problems, the analysis of scientific sources on research problems, observation of the educational process with the use of information and communications technologies, namely the case study, were used.

Keywords: case; case study; professional competence; competency approach; professional and ethical competence; future education managers; educational process; management decision.

У ситуації, що склалася на світовому ринку, важливим атрибутом для закладу освіти є його конкурентоспроможність, яка досягається завдяки своєчасній реакції всієї системи управління на суспільні зміни. Тобто заклад освіти досягне успіху лише за умови мобілізації внутрішніх ресурсів для адаптації до нових умов існування. Суттєві зміни у структурі та змісті вищої професійної освіти, що відбуваються в межах модернізації всієї вітчизняної освітньої системи на сучасному етапі, спрямовані на підвищення якості підготовки майбутніх фахівців до професійної діяльності. Якщо вести мову про конкурентоспроможність сучасного закладу освіти в нових умовах, насамперед слід говорити про якість управління нею. Це вимагає переосмислення підходів до управління у сфері освіти, а відтак – фахової підготовки майбутніх менеджерів освітніх закладів.

Законодавчими і нормативними документами (Закон України «Про освіту» (2017), Закон України «Про вищу освіту» (2014), Указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку «України на період до 2030 року», професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)») створено засади для впровадження та реалізації компетентної моделі освіти, результатом якої є сформованість професійної компетентності випускників закладів вищої освіти.

Ми погоджуємося із думкою В. Жигір, яка доводить, що головною метою підготовки менеджера освіти у соціально-економічних умовах суспільства стає не здобуття ним високої кваліфікації, а набуття та розвиток сукупності професійних компетентностей: загальнокультурної, комунікативної, психолого-педагогічної, управ-

лінської та стратегічної [4], однак вважаємо, що ефективність управлінської діяльності менеджера освіти, виваженість його управлінських рішень великою мірою залежить не тільки від рівня його освіти та наявності необхідних умінь і навичок, а й від його моральних якостей.

Отже, у межах нашого дослідження ми звертаємо увагу на формування професійно-етичної компетентності майбутніх менеджерів освіти під час ухвалення управлінських рішень. Професійно-етична компетентність майбутніх управлінців у сфері освіти є складовою їхньої фахової компетентності та показником професійної культури, духовності, моральних чеснот, здатності ухвалювати адекватні управлінські рішення та діяти відповідно до норм професійної етики.

Сучасна педагогічна наука активно впроваджує інтерактивні форми та методи навчання, які базуються на використанні діяльнісних та діалогових форм пізнання. Очевидно, що основними чинниками розвитку особистості є предметно-практична діяльність і взаємодія між людьми. Такий підхід дозволяє задовольнити нагальні потреби у підготовці менеджера нового типу, який відповідає вимогам сучасного суспільства, здатний шукати рішення у співпраці з колегами на морально-етичних засадах.

Зміни у фаховій підготовці майбутніх менеджерів освіти будуть ефективними, якщо:

- здобувачі освіти відкриті для навчання й активно включаються у співпрацю з іншими учасниками освітнього процесу;
- аналізують свою діяльність з метою реалізації власного потенціалу;
- мають можливість практично підготуватися до конкретних управлінських рішень, з якими їм доведеться зустрітися найближчим часом у житті та професійній діяльності.

Дотримання всіх цих вимог можливе при використанні в освітньому процесі інтерактивних методів навчання, одним з яких є метод аналізу ситуацій (кейс-стаді).

Проблемі формування професійної компетентності фахівця присвячені численні роботи вітчизняних учених та дослідників, зокрема: Н. Бібік, О. Пехота, О. Пометун, О. Савченко, Л. Ващенко, І. Родигіна, О. Овчарук, С. Клепко, О. Павленко, А. Корнілова, В. Топалова тощо. Дослідженню спеціальної професійної підготовки, спрямованої на здобуття майбутніми керівниками готовності до управлінської діяльності, присвятили праці В. Андрущенко, В. Берека, Т. Давиденко, Г. Єльнікова, І. Жерносек, В. Жигір, Л. Карамушка, О. Коберник, В. Кремень, О. Мармаза, В. Пікельна, М. Поташник, І. Прокопенко, Т. Рогова, Н. Селіверстова, В. Шенкунова, Є. Хриков, Т. Шамова, В. Якунін та інші.

Загальні засади формування моральних, професійно важливих та етичних якостей менеджерів вивчали І. Блохіна, Є. Грабаренко, В. Гурін, Н. Замкова, Е. Зеєр, І. Зязюн, А. Кузнєцова, В. Шадріков та інші.

Значний вклад у дослідження проблем управлінських рішень внесли А. Андрейчиков, А. Гінзбург, Л. Євланов, О. Ларичев, Б. Литвак, А. Тебекін, Ю. Учитель та багато інших.

Проблема застосування інформаційно-комунікативних технологій у навчальному процесі була в центрі уваги таких вітчизняних науковців, як от: Н. Баліцька, О. Євтух, Н. Коломієць, О. Комар, Л. Пироженко, О. Пометун, О. Сіроштан, О. Січкарук та ін.

У вказаних дослідженнях розглядаються проблеми управлінської діяльності, широко висвітлюються питання впровадження в освітній процес інформаційно-комунікативних технологій навчання, але недостатньо розкриті можливості кейс-стаді для формування професійно-етичної компетентності майбутніх менеджерів освіти під час ухвалення управлінського рішення.

Мета статті – теоретично обґрунтувати використання кейс-стаді в процесі формування професійно-етичної компетентності майбутніх менеджерів освіти під час ухвалення управлінських рішень та навести приклади його реалізації під час вивчення курсу «Педагогічна етика» та «Теорія прийняття рішення».

Дослідження виконувалося в межах науково-дослідної теми «Формування компетентного вчителя в умовах освітнього середовища вищого навчального закладу» (реєстраційний номер 0111U007536) кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Для розв'язання задач дослідження проведено аналіз наукових джерел із проблем дослідження, спостереження за освітнім процесом із використанням засобів інформаційно-комунікаційних технологій, а саме кейс-стаді.

Компетентнісний підхід передбачає формування в особистості ключових компетентностей: здатності до саморозвитку, самоосвіти, самовизначення. На нашу думку, застосування інтерактивних технологій навчання є одним з ефективних шляхів переходу від засвоєння знань до формування компетентностей. Таку думку підтверджує і здійснена нами порівняльна характеристика традиційних та інтерактивних методів навчання.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика традиційних та інтерактивних методів навчання

Критерії порівняння	Традиційні методи	Інтерактивні методи
Орієнтованість	На формування знань, умінь і навичок	На формування компетентностей
Логіка навчального процесу	Від теорії до практики	Від формування нового досвіду до його теоретичного осмислення
Роль викладача	Джерело інформації	Організатор процесу навчання, лідер групи, який створює умови для ініціативи студентів
Завдання студентів	Засвоєння певної суми знань	Розвиток особистості, її пізнавальних здібностей

Здійснена нами порівняльна характеристика дозволяє виділити основні принципи інтерактивного навчання: взаємодія засобами діалогу; робота в середині мікрогруп шляхом взаємного співробітництва; діяльність на основі рольових моделей; організація навчання за допомогою тренінгу. Саме цим принципам і відповідає кейс-стаді (або метод конкретних ситуацій), що належить до методів інтерактивного проблемного, евристичного навчання.

Дослідниця В. Ягоднікова суть кейс-стаді вбачає у «використанні конкретних випадків (ситуацій, історій, тексти яких називаються “кейсом”) для спільного аналізу, обговорення або вироблення рішень студентами з певного розділу навчання дисципліни» [8].

Дещо розширює сенс кейс-стаді науковець Н. Гордієнко, яка вбачає суть методу у тому, що студентам пропонується проаналізувати і знайти рішення для ситуації (кейсу), що прямо стосується реальних професійних проблем і опис якої передбачає певне практичне завдання. При цьому сама проблема, представлена у ситуації, не має однозначних рішень [3].

Дослідник О. Голік стверджує, що впровадження кейс-стаді у практику вищої професійної освіти сьогодні зумовлено двома тенденціями: перша пов'язана з загальною спрямованістю розвитку освіти, її орієнтацією не стільки на здобуття конкретних знань, скільки на формування професійної компетентності; друга – з розвитком вимог до якості фахівця, який повинен володіти також здатністю до оптимальної поведінки в різних ситуаціях, відрізнятися системністю та ефективністю дій в умовах кризи [2]. Перетин і взаємодія цих тенденцій неминуче підсилюватимуть роль в освіті кейс-стаді, який спочатку охопить зону освіти дорослих, різні системи перекваліфікації і підвищення кваліфікації фахівців особливо у сфері управління, широкий спектр «ринкових» спеціальностей, а згодом й інші ділянки системи освіти та виховання.

Проаналізувавши погляди вчених та власний досвід застосування кейс-стаді, стверджуємо, що головною його метою є зменшення розриву між теорією та практикою шляхом імітування реальних ситуацій, завдань і проблем, з якими майбутній фахівець зустрінеться у професійній діяльності.

Кейс-стаді – багатогранна система, яка інтегрує в собі метод моделювання, проблемного викладу, системного аналізу, ігрові методи тощо. У таблиці 2 подано можливості інтеграції різних методів під час організації роботи з кейсом.

Таблиця 2

Інтеграція різних методів під час організації роботи з кейсом

Метод, інтегрований у кейс	Характеристика його ролі в кейс-стаді
Моделювання	Побудова моделі ситуації
Системний аналіз	Система представлення ситуації та її аналіз
Експеримент	Спосіб отримання знань про ситуацію засобами мисленнєвого перетворення
Метод опису	Створення опису ситуації
Проблемний метод	Ознайомлення з проблемою, яка лежить в основі ситуації
Метод класифікації	Створення впорядкованих характеристик і властивостей ситуації
Ігрові методи	Демонстрація варіантів поведінки
«Мозкова атака»	Генерування ідей відносно ситуації
Дискусія	Обмін думками щодо проблеми і шляхів її розв'язання

Таким чином, кейс-стаді формує особистість майбутнього фахівця, важливі професійні компетентності, збагачує неоціненним досвідом практичної діяльності. Значення кейс-стаді у формуванні професійно-етичної компетентності майбутніх менеджерів освіти важко переоцінити, оскільки:

- це єдиний комплекс, який виробляє вміння аналізувати ситуацію, планувати стратегію й ухвалювати правильне управлінське рішення, демонструючи при цьому власне ставлення, морально-етичні цінності, які сприймаються чи не підтримуються іншими учасниками освітнього процесу;
- цей метод дозволяє застосовувати теоретичні знання етичних норм та

- правил у реальних ситуаціях майбутньої управлінської діяльності, що дає змогу створити банк певних практичних навичок;
- він формує у майбутніх менеджерів освіти вміння творчо мислити, комунікативні й соціальні навички (слухати і чути, переконувати, взаємодіяти і спілкуватися);
 - загострює оцінювання пріоритетів і цінностей;
 - сприяє вдосконаленню здатності магістранта аналізувати та розробляти програми дій, спонукає їх до етичної поведінки та ухвалення адекватних, виважених управлінських рішень;
 - навчає передбачати різні сценарії розвитку ситуації залежно від ухваленого управлінського рішення.

Поряд з перевагами виділяємо і недоліки кейс-стаді, які стримують його впровадження, а саме:

- гострий дефіцит навчально-методичної літератури взагалі і з аналізу ситуацій зокрема;
- вимагає від викладача певної особистісної зрілості, сміливості та відвертості;
- можливість формального підходу до розв'язання проблеми;
- складність у забезпеченні дисципліни на занятті;
- обговорення ситуації потребує більшої затрати часу у порівнянні з традиційними методами;
- важко використовувати кейс-стаді в академічних групах, де велика кількість «пасивних» студентів.

У роботі над кейсом пропонуємо такий алгоритм дії:

1. Початковий (підготовчий етап). Спрямований на набуття майбутніми управлінцями у сфері освіти практичного досвіду ухвалення управлінських рішень у новій ситуації. Під час цього етапу необхідно зібрати необхідну інформацію для майбутнього кейса.

2. Етап занурення в колективну діяльність передбачає формування у здобувачів освіти мотивації до продуктивної спільної роботи. Під час цього етапу рекомендуємо ознайомити майбутніх менеджерів освіти із ситуацією з метою визначення основної проблеми кейса.

3. Етап організації спільної діяльності. Завданням цього етапу є організація діяльності здобувачів освіти з метою розв'язання поставленої проблеми. Діяльність можна організувати як індивідуально, так і в групах. Під час цього етапу здобувачі освіти мають розробити єдину позицію щодо вирішення поставленої проблеми, обрати спікера, який презентуватиме рішення команди. Завданням викладача є організація загальної дискусії та оцінювання змістового боку рішення поставленої проблеми, техніки презентації.

4. Завершальний етап (аналіз та рефлексії колективної діяльності). Мета цього етапу – виявити освітні та навчальні результати роботи з кейсом. Для вирішення цієї мети необхідно проаналізувати ефективність організації заняття, зробити висновки щодо досягнення поставлених завдань, окреслити перспективу подальшої роботи, оцінити результати командної роботи.

Методичні рекомендації щодо організації роботи над кейсом у групі.

1. Склад підгрупи (команди) пропонуємо формувати за бажанням студентів.
2. Кожна команда вибирає лідера. Завдання лідера: фіксація всіх ідей,

висловлених методом мозкової атаки; не допускає критики ідей, групує висловлювання; організовує роботу в підгрупі. Після завершення обговорення лідер у межах відведеного часу звітує про результати роботи.

3. Кожна підгрупа працює над однією проблемою. Послідовність обговорення: обговорення отриманої вступної інформації, що міститься в кейсі; обмін думками і складання плану роботи над проблемою; робота над проблемою (дискусія); дискусія для ухвалення остаточних рішень; підготовка доповіді; аргументована коротка доповідь.

У своїй роботі ми широко використовуємо інформаційно-освітнє середовище на платформі «Moodle», яка забезпечує студентів навчально-методичними матеріалами в зручному електронному форматі з використанням наочності, відео- та аудіозасобів. Окрім теоретичного матеріалу, плану практичного заняття, на платформі «Moodle» містяться презентації до кожного виду роботи. Це дозволяє студентам заздалегідь підготуватися до заняття, ознайомитися з матеріалами кейса та рекомендаціями щодо підготовки до заняття. Наведемо приклад таких рекомендацій.

Тема: Етичні засади у прийнятті управлінських рішень
Мета: формування у майбутніх менеджерів освіти моральних цінностей сучасного управління через засвоєння його нормативних засад, розвиток і саморозвиток професійно-етичної компетентності у прийнятті управлінських рішень.
Рекомендації щодо підготовки до заняття з використанням кейс-методу:
1. Ознайомтесь із теоретичним матеріалом до теми.
2. Прочітайте кейс, щоб скласти про нього загальне уявлення.
3. Уважно прочітайте питання до кейса.
4. Визначте стратегічні завдання і проблеми.
5. Виписуйте ключові ідеї, які Вам належить використати під час аналізу кейса.

Рис. 1. Приклад рекомендацій щодо підготовки заняття з використанням кейс-стаді

Окрім загальних рекомендацій, на платформі «Moodle» розміщено також правила роботи в групі.

Під час роботи в підгрупі (команді) кожному учаснику рекомендується дотримуватися таких правил:

- Брати активну участь у висловлюванні ідей та в їх обговоренні;
- З повагою ставитися до думок інших учасників;
- Давати кожному учаснику групи можливість висловитися;
- Не використовувати неточну або неправильну інформацію на користь Вашої точки зору;
- Не нав'язувати свої думки іншим;
- Чітко формулювати свою думку (усно або письмово).

Рис.2. Приклад сторінки, що ознайомлює студентів з правилами роботи в групі

Представлення результатів роботи з кейсом передбачає підготовку резюме, у якому висвітлено основні етапи та результати спільної діяльності групи. Промову спікера групи варто регламентувати у часі. Інші члени групи виступають у ролі слухачів і опонентів доповідача. Після завершення промови спікера, учасники повинні обговорити та оцінити її, вказавши на слабкі та сильні сторони. Обговорення теми закінчується висновками викладача.

Також при оцінюванні студентів рекомендуємо використовувати картку самооцінки.

Кейс-метод допоміг	Погоджуюсь	Частково погоджуюсь	Не знаю	Не погоджуюсь
Кращому засвоєнню навчального матеріалу				
Формуванню загальнолюдських та соціально і професійно-значущих якостей				
Адаптуватись до екстремальних ситуацій і брати на себе відповідальність за прийняте рішення				
Уміння вести полеміку на морально-етичних засадах				
Критично оцінювати свою діяльність в групі, оволодіння способами само та взаємоконтролю				

Рис. 3. Приклад картки самооцінки студента під час роботи в групі

Використання кейс-стаді в процесі формування професійно-етичної компетентності майбутніх менеджерів освіти під час ухвалення ними управлінських рішень сприяє підвищенню здатності до розв'язання професійних проблем і виконання завдань, що виникають у реальних ситуаціях професійної діяльності й пов'язані з управлінням освітнім процесом, колективом (планування, організація, контроль, ухвалення управлінського рішення, діагностика, прогнозування, координація, регулювання тощо). Упровадження в освітній процес майбутніх менеджерів освіти кейс-стаді дозволяє суттєво стимулювати та мотивувати навчально-пізнавальну діяльність майбутніх менеджерів освіти, їхній інтелектуальний і творчий потенціал. Аналіз широкого спектра актуальних проблемних ситуацій ще на навчальних заняттях допоможе майбутньому менеджеру освіти в реальній професійній діяльності ухвалити правильне управлінське рішення з точки зору професійної етики.

Перспективу подальших наукових розвідок вбачаємо у розробці класичних навчальних кейсів на основі споріднених дисциплін, які б уможливили здійснення комплексної професійної підготовки майбутніх менеджерів освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антипова М. В. Метод кейсів (case-study). Харків: ХНУ, 2011. 150 с.
2. Голік О. Формування фахової компетентності магістрантів на основі кейс-стаді. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка.* 2016. № 2.

- С. 98–102.
3. Гордієнко Н. Кейс-стаді як засіб формування професійної компетентності майбутніх соціальних педагогів і соціальних працівників у вищій школі. URL: <http://lssp.ddpu.drohobych.net/article/view/98548> (дата звернення: 27.01.2022).
 4. Жигір В. І. Теоретичні і методичні засади формування професійно-педагогічних компетентностей майбутніх менеджерів освіти: автореф. дис ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Київ, 2015. 40 с.
 5. Козак Л. В. Кейс-стаді у підготовці майбутніх викладачів до інноваційної професійної діяльності. *Освітологічний дискурс*. 2015. № 3(11). С. 153–160.
 6. Сурмін Ю. П. Метод аналізу ситуацій (Case study) та його навчальні можливості. *Глобалізація і Болонський процес: проблеми і технології*: монографія. К.: МАУП, 2005. С. 173–199.
 7. Управління школою, що змінюється: poradnik сучасного директора / редкол.: О. Пометун, Л. Сердяк, І. Сушенко, О. Янушевич. Тернопіль: Астон, 2005. 129 с.
 8. Ягоднікова В. В. Кейс-стаді (Case study) як форма інтерактивного навчання майбутніх фахівців. URL: http://www.rusnauka.com/1_NIO_2008/Pedagogica/25496.doc.htm (дата звернення: 27.01.2022).

REFERENCES

1. Antypova, M. V. (2011). Metod keisiv (case-study). Kharkiv: KhNU [in Ukrainian].
2. Holik, O. (2016). Formuvannia fakhovoi kompetentnosti mahistrantiv na osnovi keis-stadi. *Naukovyi visnyk Melitopolskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu. Ser.: Pedahohika, issue 2, 98–102* [in Ukrainian].
3. Hordiienko, N. (2016). Keis-stadi yak zasib formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnix sotsialnykh pedahohiv i sotsialnykh pratsivnykiv u vyshchii shkoli. URL: <http://lssp.ddpu.drohobych.net/article/view/98548> [in Ukrainian].
4. Zhyhir, V. I. (2015). Teoretychni i metodychni zasady formuvannia profesiino-pedahohichnykh kompetentnosti maibutnix menedzheriv osvity. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
5. Kozak, L. V. (2015). Keis-stadi u pidhotovtsi maibutnix vykladachiv do innovatsiinoi profesiinoi diialnosti. *Osvitohichnyi dyskurs – Educational discourse, issue 3(11), 153–160* [in Ukrainian].
6. Surmin, Yu. P. (2005). Metod analizu sytuatsii (Case study) ta yoho navchalni mozhlyvosti. *Hlobalizatsiia i Bolonskyi protses: problemy i tekhnolohii*. K.: MAUP, 173–199 [in Ukrainian].
7. Upravlinnia shkoloiu, shcho zminiuietsia: poradnyk suchasnoho dyrektora (2005). O. Pometun, L. Serdiak, I. Sushchenko, O. Yanushevych (Eds.). Ternopil: Aston [in Ukrainian].
8. Yahodnikova, V. V. (2008). Keis-stadi (Case study) yak forma interaktyvnoho navchannia maibutnix fakhivtsiv. URL: http://www.rusnauka.com/1_NIO_2008/Pedagogica/25496.doc.htm [in Ukrainian].